

Croeso i rifyn cyntaf Cylchlythyr Archifdy Ceredigion. Yn Ebrill 1996, daeth Archifdy Ceredigion yn annibynnol o archifdai rhanbarthol eraill yr hen Sir Ddyfed sef y swyddfeydd a leolwyd yng Nghaerfyddin a Hwlfordd. Ers hynny, bu'n ddymuniad gennym i gynhyrchu ffynhonnell reolaidd o wybodaeth ar gyfer ein hymchwilwyr – rhywbeth nid annhebyg i hen Gylchlythyr Archifdy Dyfed. Mae'r rhifyn cyntaf yn rhodd ac yn wahoddiad. Rydym am estyn dymuniadau gorau'r tymor at bawb ohonoch a dangos ichi ddatblygiadau diweddaraf yr Archifdy. Carwn hefyd eich hysbysu o'r dogfennau newydd sydd wedi cyrraedd y Swyddfa a all fod o ddiddordeb i chi. Rydym wedi cynhyrchu erthygl fer ynglŷn â'r Nadolig gan fawr obeithio y byddwch yn ei mwynhau.

Mae yna dair ohonom yn gweithio yn Archifdy Ceredigion – fel y gŵyr pawb sydd wedi ymweld â'n Swyddfa! Mae Gwyneth Roberts wedi bod gyda'r Archifdy ers dyddiau Dyfed tra dechreuodd Glenys McBurnie weithio yma ychydig cyn geni Ceredigion. Ymunodd Helen Palmer â'r staff fel Archifydd ym Mai 1996, a bydd rhai pobl yn ei chofio hi o'i hamser yn Archifdy Caerfyddin. Rhaid inni hefyd grybwyll cymorth amhrisiadwy ein Gofalwyr sef Paul Jenkins a Ray Blewer – hebddyn nhw byddai gennym lai o silffoedd ac nid yr un planhigyn.

Cafwyd nifer o newidiadau ers i Archifdy Ceredigion agor ei ddrysau am y tro cyntaf yn Ebrill 1996. Mae'r drws ei hunan wedi newid, ac adferwyd yr Ystafell Ymchwilio i beth o'i hen ogont i trwy baentio'r ystafell ac adnewyddu eurwaith y drych mawr uwchben y pentan. Rydym yn adeiladu casgliad o lyfrau cyfarwyddyd a fydd yn ddefnyddiol i'n hymchwilwyr, ac rydym yn cynnal llyfrgell fach ddiddorol iawn o lyfrau, cyfnodolion a thrawsgrifiadau o Gymdeithas Hanes Teuluoedd Sir Aberteifi. Mae ein planhigion banana wedi cynhyrchu ffrwyth eleni, ac mae Paul, ein Gofalwr, yn parhau i dyfu'r Fioledau Affrica mwya' rhyfeddoi i oryteru'r ystafell. Ac mae'r golygfeydd o'r môr yn parhau'n hyfryd, wrth gwrs.

I lawr y grisiau yn yr Ystafelloedd Diogel, mae newidiadau llawer mwy dramatig wedi digwydd. Mae'r ystafelloedd newydd a ddaeth i'n mediant yn 1996 wedi bron â dyblu'r gofod sydd ar gael inni. Treuliwyd y flwyddyn gyntaf gyda'r gwaith adeiladu er mwyn sicrhau bod yr ardaloedd newydd yn ddiogel. Bu'n rhaid inni dynnu allan yr hen system ddiffodd tân a gosod system newydd yn ei lle sy'n rhedeg drwy holl Ystafelloedd Diogel yr Archifdy. Rydym ar fin cwblhau'r silffoedd yn y mannau newydd ac maent eisoes bron yn llawn. Rydym yn bwriadu gosod yr holl gofnodion o fewn blychau – gynt, cai nifer ohonynt ddim ond eu gosod yn syth ar y

silffoedd – ac mae'r dasg enfawr hon bron yn gyflawn. Rydym wedi cyflwyno system i fonitro lleithder a thymheredd yr Ystafelloedd Diogel, ac yn raddol rydym yn pwrcasu cabinetau mapiau er mwyn storio eitemau mawr yn fwy diogel. Mae cadwraeth yn her enfawr a chostus, ond mae natur unigryw'r Archifdy yn golygu bod yn rhaid inni ymateb i'r angen. Rydym yn dechrau trwy werthuso ein hanghenion cadwraethol ac, ar yr un pryd, yn cymryd camau i gadw eitemau'n well er mwyn lleihau, hyd y gellid, y perygl o'u treulio (a'u rhwygo!).

Yn ychwanegol i gadw cofnodion hanesyddol y Sir, mae'r Archifdy'n cynnal cofnodion modern y Cyngor Sir, ac mae tua 700 troedfedd ciwbig o gofnodion modern wedi'u derbyn, eu dethol, eu rhestru, a'u gosod mewn blychau ac ar silffoedd o fewn y ddwy flynedd ddiwethaf. Maent yn ymuno â miloedd o flychau cofnodion modern sydd eisoes wedi'u cadw yma oddi ar ddyddiau Dyfed a Sir Aberteifi.

Rydym yn aml yn mynd allan o gwmpas y Sir i roi anerchiadau a chyflwyniadau i glybiau a chymdeithasau lleol ac mae'r achlysuron hyn bob amser yn hwyl fawr, yn enwedig pan fo te a bisgedi – ac ambell waith *cacennau* – yn dilyn y cyflwyniad! Mae gennym arddangosfa fechan ar un o lofftydd canol y Swyddfa'r Sir ac ar hyn o bryd y thema yw'r Nadolig. Eleni, cafwyd arddangosfeydd ar hanes y Brifysgol, pedairugeinmlwyddiant y Cadoediad, effemera siop groser ("Rwy'n ei gofio fel petai'n ddoe ..."), Addysg yn y Sir, Archifau Ysbytai Ceredigion a Gwyliau yng Ngheredigion. Am gymysgfa!

Gobeithiwn gynhyrchu'r cylchlythyr hwn gyda'i thema driphlyg o newyddion swyddfa, derbynion newydd ac erthygl yn seiliedig ar ddaliadau'r swyddfa, a hynny i ymddangos teirgwaith y flwyddyn. Gobeithir cynhyrchu newyddlenni ar ddiwedd Mawrth, Medi a Rhagfyr (neu Ddygwyl Fair, Gŵyl Fihangel a'r Nadolig!).

Credwn y bydd rhaid inni godi tâl bach blynnyddol ar gyfer y costau o gynhyrchu a phostio'r newyddlen. Os hoffech dderbyn y newyddlen yn rheolaidd, dychwelwch y ffurflen ar ddiwedd y rhifyn hwn ynghyd â siec am £4.00 yn daladwy i 'Archifdy Ceredigion'. Hefyd, croesewir archebion post ac archebion arian rhwngwladol ond, mae'n flin gennym, ni ellir derbyn stampiau neu arian drwy'r post.

Edrychwn ymlaen yn fawr i glywed oddi wrthych gan obeithio y byddwch yn cefnogi'r newyddlen hon yn ogystal ag Archifdy Ceredigion. Gyda dymuniadau gorau am Nadolig Llawen a Blwyddyn Newydd Dda,

Glenys, Gwyneth and Helen.

Be' ddigwyddodd y Nadolig hwnnw?

Ychydig wythnosau'n ôl, daeth ymchwilydd â sampler teuluol i mewn i'r swyddfa. Roedd y sampler yn dathlu bywyd merch ifanc o'r enw Mary George a fu farw, yn anffodus, yn 12 oed. Fe'i claddwyd yn Llanilar, tua chwe milltir i'r de-ddwyrain o Aberystwyth. Edrychon ni yng nghofnodion cyfrifiadau 1891 ac 1881 gan ddarganfod ei bod hi'n ferch i John ac Ann George o'r Borth. Mae dystysgrif priodas o'r Gofrestrfa yn dangos bod John ac Ann wedi priodi ar Ddydd Nadolig yn 1871, a daethom o hyd i hysbysiad eu priodas yn rhifyn y Cambrian News am 29 Rhagfyr, 1871:

MARRIAGE : George - Jones

December 25th at the Registrar's Office, Aberystwyth

Mr John George of Borth to Miss Ann Jones of Troedyrhych, Llanfarian.

Yna, dechreuon ni ddyfalu beth arall a ddigwyddodd yn yr ardal hon ar y Dydd Nadolig arbennig hwnnw. Fel yr oedd John ac Ann yn dathlu'u priodas, pa fath o ddiwrnod a gafodd pobl eraill o fewn y Sir?

Roedd bore Dydd Nadolig yn wlyb. Bell cyn y wawr, aeth pobl y pentref glan môr i'r eglwys i fynychu Gwasanaeth Dydd Nadolig yr eglwys:

BORTH

Christmas Services

Notwithstanding the wet weather, a large number of adults and children met at 6 o'clock, on the morning of Christmas Day at the church, and many were unable to gain admittance.

The Rev. D. Evans, Corris preached from John 1 chapter 14 and the gentleman also conducted an English service at nine, one in Welsh at eleven, on the same good morning.

(Cambrian News)

Roedd eglwysi a chapeli ledled y Sir wedi paratoi i edrych ar eu gorau mewn pryd ar gyfer yr addoliad Nadolig arbennig hwn:

DECORATION OF LLANGOEDMORE CHURCH

This church was very chastely decorated with texts and designs suitable for the season during Christmas. On the baptismal font we noticed a very pretty cross formed of holly leaves and berries, the

body of the church being surrounded by a magnificent wreath of evergreens, whilst under the pulpit was a handsome cross of evergreens and berries; the lectern was also decorated with evergreens. All the windows were laid out with moss and leaves of evergreens. It is only fair to add, without bestowing any undue praise, that very much credit is due to the Misses North for their judgment in selecting the several mottoes, and their great taste in the decorations throughout.

(Cardigan and Teivyside Advertiser)

Dechreuon ni ddyfalu sut oedd John George wedi teithio i'r Swyddfa Gofrestru yn Aberystwyth ar y Dydd Nadolig hwnnw? Efallai y cymerodd y siwrnai fer ar y trêb os oedd am gadw'i ddillad priodas yn dwt:

**Cambrian Railways
Christmas Holidays
Ordinary return tickets issued on
Friday December 22nd and intervening
days, will be available for return any
day up to and including Saturday December
30th.**

On Christmas Day the trains will run as on Sunday.

Roedd tad Ann yn giper; roedd yn un o dystion y briodas, ac efallai ei fod wedi mynychu'r dathliadau i ddilyn. Ar Noson Dydd Nadolig, allan yng nghefn gwlad ger Llangynfelyn, roedd cipar arall yn brysur wrth ei waith. Roedd y tywydd wedi gwella erbyn hyn; roedd hi'n noson olau leuad, ond roedd hyn yn anlwcus i rai:

**Llanbadarn Fawr Petty Sessions
Night Poaching**

Evan Jenkins, foundryman, Aberystwyth was charged by Sir Pryse Pryse Bart. Gogerddan with night poaching in Cwmcynfelin wood. John Clark, gamekeeper under Sir Pryse Pryse said that he was at Cwmcynfelin on the night of December 25th at about 11 o'clock and his son Thomas Clark was with him when he heard the report of a gun.....

It being a moonlit night the witness called to his son who came up, seized the prisoner and took his gun from him..... The prisoner admitted the offence. The Bench committed Jenkins to prison for one

wedi'u siomi gan eu hanrhegion. Yn 1871, roedd pethau braidd yn wahanol:

ABERYSTWYTH

Christmas Evans

On Christmas Day a tea meeting took place in the school room of the English Baptist chapel. About 300 persons were present. At seven o'clock in the evening a lecture was delivered in the chapel upon 'Christmas Evans' by the Rev.T.E. Williams, the minister of the place. The peroration 'to a most interesting lecture' consisted of a descriptive account of a visit to the grave of Christmas Evans, at Swansea.

Concert

The Aberystwyth United Choral Society assisted by several amateurs, gave a complimentary concert to Mr R.S. Hughes (Royal Academy of Music, London) in the Temperance Hall, on Christmas Day.

(Cambrian News)

CARDIGAN

Glanrhdyd Methodist Chapel

A very successful meeting was held on the evening of Christmas Day at this new and very neat chapel... Member of the [six] different choirs gave several recitations and a very able address on Education was delivered by Mr. James Griffiths, butcher, Cardigan. The subjects for the extempore speech was "Hen esgyd" and six competed... Two parties competed on "Smoking" forming an extempore debate...All who won prizes very handsomely presented them to the building fund... The chapel was very full, a pleasant evening was spent and the proceeds to the building fund were considerable. At the close coffee was plentifully provided by the friends of the chapel for all who chose to partake of it.

(Cardigan and Teivyside Advertiser)

Isod, gallwn weld fod cinio Nadolig i dldodion y Wyrcws yn cynnwys cig eidion wedi'i rostio. Mewn mannau eraill hefyd, bwytawyd llai o ddofednod nag a wneir heddiw. Adroddai'r Cambrian News a'r Cardigan and Teivyside Advertiser ynglŷn â'r cig oedd ar gael yn lleol. Dylech ddarllen y darn nesaf os ydych yn tybio mai datblygiad diweddar yw prynu cig lle gellir olrhain ei darddiad!

calendar month with hard labour, and ordered him at the expiration of that time to be bound over, himself in £10 and 2 sureties in the sum of £10 each, not to offend for one year, and in case no sureties could be found to be imprisoned for a further period of 6 calendar months.

(Cambrian News)

Pwy oedd y bobl hyn? Edrychon ni ar gyfrifiad 1871 i weld. Roedd y teulu Jenkins yn byw yn Rhes y Poplys, Aberystwyth:

Evan Jenkins	Head	Married	Age 26
Ironmoulder			
Hannah Jenkins	Wife	Married	Age 28
Thomas Jenkins	Son		Age 4
James Jenkins	Son		Age 3mths

Roedd John a Thomas Clark[e] yn byw yn Hen Gwm, Faenor Isaf yn ôl y cyfrifiad. Roedd John yn hanu'n wreiddiol o Eaton Hastings yn Berkshire, ac roedd wedi priodi merch o Lechlade yn Sir Gaerloyw, a magwyd eu plant yn Buscot, Berkshire. Cyrhaeddon nhw Sir Aberteifi rywbryd rhwng 1861 a 1871, i weithio i'r teulu Pryse o Gogerddan.

John Clarke	Head	Married	Age 50	Gamekeeper
Eliza Clarke	Wife	Married	Age 50	
Thomas Clarke	Son	Unm.	Age 25	Gamekeeper
Rebecca Clarke	Daughter	Unm.	Age 16	
John Clark	Son	Unm.	Age 12	
Princes[s] Clarke	Daughter	Unm.	Age 9	

Deng mlynedd yn ddiweddarach, gallwn weld fod teulu'r Clarke yn parhau yn yr ardal. Priododd Thomas â merch leol ac erbyn cyfrifiad 1881 roedd ganddynt dri phlentyn. Nid oes unrhyw arwydd bellach o deulu Evan a Hannah Jenkins. Erbyn 1881 roddynt wedi ymadael â'r Sir.

O'r dystiolaeth sydd gennym, ymddengys fod pobl yn mynd allan yn amlach ar Ddydd Nadolig nag y maent yn awr a bod mwy o ddigwyddiadau i'w mynychu. Yn ein dyddiau ni, yr unig beth y mae llawer ohonom yn ei wneud yw mynd am dro ar hyd y caeau neu'r promenâd ar ôl mynychu cyfarfodydd crefyddol, bwyta prydau moethus a chysuro perthnasau sydd

Marchnad Nadolig

Mr George Thomas, Trecregin, brought to town on Thursday several first class turkeys, weighing from 12 to 16 pounds each, which were disposed of at the rate of 9pence per pound, also, a remarkably fine barn door fowl, eight months old, which weighed no less than six pounds.

(Cardigan and Teivyside Advertiser)

Pembroke Christmas fat Cattle Show

This annual show of stock took place on Monday last, and although several eminent breeders of the neighborhood were conspicuous by their absence, was a great success.

Mr David Davies, Newcastle - Emlyn, had a magnificent Shorthorn white heifer, with excellent points throughout, very level, and of splendid quality, and this beautiful animal, handsome notwithstanding her extreme fatness, carried the honours of the day, winning the first place in class A, and the two other special prizes, and at the sale by auction at the close of the exhibition was knocked down for the large sum of £65.

Mr D Davies was also awarded a special prize, given by J H Scourfield, Esq., M.P., a silver cup, values at £5, to the best animal of the four first classes. He also received a silver cup, given by T. Meyrick, Esq., M.P.

(Cardigan and Teivy Side Advertiser)

Dydd Gwener, 22 Rhagfyr, 1871

Aberystwyth Christmas Fare

The purveyors in the town show a determination to swell the enjoyment of this festive season by displaying in their shops great abundance of good cheer of every description, from the commonest requirements of the housewife to the most agreeable relishes of an epicurean. An account of the Christmas stock offered for sale by the butchers may not be uninteresting.

Mr James Woodcock, Great Darkgate Street, exhibits first-class Hereford bullocks and heifers, Ayreshire bullocks and heifers; Shropshire and Southdown sheep from Mr Cotterell, Derry Ormond Park, besides Welsh mutton, and bacon pigs and porkers.

Mr Edward Edwards, Little Darkgate Street offers beef from animals bought of the right Hon. the Earl of Lisburne, Crosswood, and from

animals bought of Mr Lewis Pugh Pugh of Abermaide. Welsh sheep obtained from Mr James Loxdale, Castle-Hill, and Mr John Davies, Erglodd, Southdown sheep, bought of Mr John Miller, Morfa Mawr, and Mr Daniel Thomas, Frondeg and porkers bought of Mr John Miller, Morfa Mawr.

Mr J G Berrow, Little Darkagate Street displays prime ox beef and an heifer purchased of Mr Lewis Pugh Pugh; ox beef, bred and fed by Colonel Powell of Nanteos; sheep bred and fed by Colonel Powell.

Mr William Rowlands of North - Parade offers ox beef, bred and fed by Mr F.R. Roberts, Pengwern, also ox beef from a prize ox at the Crosswood Agricultural show, fed by Thomas Jones, Bryncastell; and prime Welsh mutton, bacon pigs, and porkers.

Mrs Edwards and Son, Bridge Street, have one prime bullock, bred and fed by Mr F.R. Roberts, Pengwern, and one bullock bought of Mr L.P. Pugh; together with a quantity of Welsh mutton, purchased of Mr Thomas Pugh, Matalog.

Mr Frank Fear has an excellent display of game, poultry etc;

We hope our readers will not forget -
"To aid the friendless - the despairing cheer"
(Cambrian News)

Yn y cyfamser, hysbyswyd darllenwyr y Cardigan and Teivyside Advertiser nad anghofir y tlodion ar yr adeg hon o'r flwyddyn:

Pennal

Seasonable Benevolence

On Christmas Day Mrs. Thurston, Talgarth Hall, with her usual liberality, distributed bedclothes and all kinds of wearing apparel to the most deserving poor of the neighborhood. Miss Davies, Penmaen Dovey, distributed many tons of coal among the poor; and Mr. Clement A Thurston, Pennal Towers, also kindly gave to most of the families of the place a large quantity of wood, and the seasonable gifts were highly appreciated and gratefully acknowledged by the recipients.

Cardigan and Tivy Side Advertiser
Dydd Gwener, 29 Rhagfyr, 1871

I'r rhai hynny oedd yn gorffod aros yn y Wyrcks, o leiaf darparwyd cinio Nadolig o ryw fath ar eu cyfer – ac yn aml roedd Bwrdd y Gwarcheidwaid yn trafod ei gynnwys ymlaen llaw - roeddynt bob amser yn goficio y gallai cynnig cwrw (diod a gynigiwyd yn arbennig ar gyfer y Nadolig) lygru moesau'r preswylwyr.

Machynlleth Board of Guardians ordered the inmates to be provided with the usual dinner of roast beef and plum pudding.
(Cambrian News)

Yn ystod yr wythnos cyn y Nadolig, ymunodd pedwar arall â Wyrcks Aberteifi. Arhosodd dau ohonynt am ddu ddau diwrnod yn unig - Martha Rees, 29 oed, o Nanhyfer a'i baban John, ond arhosodd y ddu arall, dwy weddw oedrannus, dros gyfnod y Nadolig. Roedd tua 40 o bobl yn y Wyrcks ar Ddydd Nadolig, yn amrywio o fabanod ychydig fisoeedd oed i Mary Jones oedd yn 89 mlwydd oed ac o'r Santes Fair Aberteifi. Nid yw cofnodion y Wyrcks yn dweud llawer iawn am y diwrnod ei hun, ond gwyddom o ffynonellau eraill y gwnaed trefniadau arbennig ar eu cyfer.

Cafodd Mr Edwards druan, masnachwr o dref Aberteifi, Ddydd Nadolig hollol ddiflas. Llithrodd ar risiau'r llofftudd hwyliau yn ei warws, a thorrodd ei goes mewn dau le. Galwyd Dr Thomas i'w drin ac erbyn y dydd Gwener canlynol, adroddwyd yn y papur lleol ei fod yn gwella'n dda.

Caewyd yr ysgolion ledled y Sir ar Ddydd Nadolig – ond *dim ond* ar y diwrnod ei hun. Yn Ysgol Brydeinig Llanddewi Brefi roedd athro newydd yn dechrau yno.

25th - 29th December : Attendance small but larger than last week. The Rain prevented many of the children from attending. Some of them have about 6 or 7 miles to walk every day, that is, 6 or 7 miles back and for.

I commence School at 1.30 p.m. in the afternoon and end at 3.45 p.m., for the children to get time to rech [sic] home, before night. The School was open only eight times this week because Monday was Christmas Day.

Roedd Lewis yn rhwystredig iawn ynghŷn â'r presenoldeb isel. Ar y dydd Sadwrn wedi'r Nadolig adroddodd "I went about the place and asked the people if they would send their children to school - I was very low hearted

when asking but my labour was crowned with success, for I had about 70 children the following week". Amserlen brysur i Mr Davies yn y Flwyddyn Newydd!

A beth ddigwyddodd i Mr a Mrs George, y cwpwl oedd newydd briodi? Ymsefydlodd y ddau yn 'Penparke' (bellach Penparcau) lle mae'r teulu yn ymddangos yng nghyfrifiadau 1881 ac 1891; roedd John i ffwrdd ar y môr ar y ddau achlysur, ond gallwn weld enwau'u plant – John (a anwyd oddeutu 1875) ac Anne Jane (a anwyd oddeutu 1878) a'i chwaer iau Mary Elizabeth (a anwyd oddeutu 1880). Dioddefodd y teulu golled trychinebus pan fu farw Mary tua dwy flynedd ar ôl y cyfrifiad ond goroesodd y plant eraill ac mae'u disgynyddion yn dal i ffynnau heddiw. Carwn ddiolch i'r teulu am eu caniatâd i adrodd eu hanes ac i ddymuno Nadolig Arbennig a Blwyddyn Newydd Hapus iddynt oll ac i bob un o'n hymchwilwyr a'n cyfeillion eraill.

90

November & December 1871.

Friday 24th The severity of the weather interfered with the progress of the classes. The 3rd and 4th Standards had a lesson in Geography on Tuesday and another in Grammar this afternoon

Friday 1st Dec. Ordinary progress with nothing calling for special mention.

Friday 8th Very severe frost throughout this week. Roads very slippery - A few children unable to attend in consequence.

Friday 15th Pretty good attendance this week. The Monitors had reached Division in Algebra. The numbers in the 1st, 2nd, 3rd, 4th Standard had lately been swelled to an unwieldy extent.

Friday 22nd Attendance similar to last week. Weather very cold and wet every day. No fuel, and consequently no fire.

Friday 29th Another wet and cold week. Ordinary progress. Monitors advanced to "Simple Equations" in Algebra, the inflection of the Pronoun in Grammar and the "Counties & County towns" in Geography of England. Last Monday being Christmas Day, there was no school.
Broke up School for a week.

RHAI DERBYNION ER MAI 1996

- 986 - 970 Dogfennau o Fwrdeistref Aberystwyth a ddaeth o hen Neuadd y Dref adeg yr ad-drefnu. Maent yn cynnwys Llyfr Cofnodion Corfforaeth Aberystwyth 1847 – 1875 a Llyfr Cofnodion Cyngor y Dref 1875 – 1887; Cofrestri Claddedigaethau Mynwent Aberystwyth 1877 – 1973; prydlesi gorffenegid y Cyngor Bwrdeistrefol o'r 19^{fed} a'r 20^{fed} ganrif.
- 972 Gweithredoedd sy'n ymwneud ag eiddo ym mhelyf Penbryn 1772 – 1895.
- 985 Ffotograff o William Lewis, Prifathro Ysgol Sirol Llandysul, gyda'i deulu oddeutu 1912 a ffotograffau o dimau Ysgol Sirol Llandysul oddeutu 1917.
- 990 Dogfennau'n ymwneud â mwyngloddiau arian/plwm Rhufeinig ym Mryn Arian a Pwll ger Tal-y-Bont oddeutu 1823 – 1856 a oedd yn rhannol ym meddiant y teulu Colman (y cynhyrchwyr mwstard o Norwich).
- 992 Cynlluniau rheoli adeiladu ar gyfer Aberystwyth oddeutu 1890 – 1920 [mae'r rhain yn gynlluniau o adeiladau a godwyd yn y bwrdeistref yn ystod y cyfnod hwnnw. Fel arfer, cynlluniau a gweddluniau ydynt ond ambell waith, maent yn cynnwys manylebau ysgrifenedig hefyd.] Argraffiad cyntaf a'r ail o fapiau'r Arolwg Ordnans o ardal Aberystwyth (1889 ac 1905) ar y raddfa 25":1 filtr.
- 994 Cofnodion Cyngor Ysgubor y Coed 1895 – 1988.
- 997 Llyfr Log Ysgol Pennant 1914 – 1960 [pwrcaswyd mewn arwerthiant ac fe'i rhoddwyd i ni.]
- 1008 Llyfrau Cofnodion a gohebiaeth Pwyllgor Neuadd Goffa Caerwedros, Llandisilio-gogo, 1946 – 1992.
- 1013 Eitemau sy'n ymwneud â bywyd y diweddar Frank Evans o Aberystwyth. Roedd Frank Evans yn dod o Sir Aberteifi a chafodd ei garcharu gan y Japaneaid yn ystod yr Ail Ryfel Byd. Ar ôl hynny, ysgrifennodd lyfr o'r enw Roll Call at Oeyama ac aeth ati i hyrwyddo cyfeillgarwch rhwng ardal Aberystwyth a Japan.
- 1016
- 1018 Cynlluniau o Reilffordd Ysgafn Llandeilo a Llanbed, tudalennau 1-7, Mai 1905 [mae angen adfer y rhain. Os carech eu gweld, ffoniwch i wneud yn siŵr eu bod yma.]
- 1024 Cyfrifon printiedig y trysorydd ar gyfer Llysoedd Chwarter Sir Aberteifi 1861 – 1866, rhestr i dldodion ardal Aberaeron 1870 – 1872 ac eitemau eraill o effemera'r 19^{fed} ganrif sy'n ymwneud ag Aberaeron.
- 1031 Trawsgrifiadau a mynegai ar gyfer dosrannu degwm Caron.
- 1038 Trawsgrifiad a mynegeion ar gyfer mynwent Llantrisant (p. Llanfihangel-y-Creuddyn).
- 1045 Rhagor o gofnodion Cyngor Cymuned Lledrod, 1974 – 1996
- 1048 Albwm o gardiau post yn ymwneud â'r Uwchgaffen D Harton Davies, carcharor yn Rhyfel 1914 – 1918.
- 1049 Dau o lyfrau cyfrifon David Davies, gof yn Aberaeron, 1832 – oddeutu 1908.
- 1054 Tystysgrif priodas ddirlgel 1753 [gydag eitemau eraill].
- 1055 Ffotograffau o'r teulu Woosnam o Bontrhydfendigaid, ac eraill, gan gynnwys gweithwyr Rheilffordd Manceinion a Milffwrdd – dim dyddiad.
- 1056 Dogfennau ac effemera yn ymwneud â'r diweddar Laura Roberts o Aberystwyth, 20^{fed} ganrif.
- 1057 Llyfr Log Ysgol Mynach [Pontarfynach] 1959 – 1988.

- 1058 Cofnodion a ffotograffau o Ysgolion Dinas ac Ardwyn, 1940au – 1970au.
- 1071 Llyfr Porthladd ar gyfer Harbwr Aberystwyth, 1858 – 1901 [gyda bylchau].
- 1072 Cofnodion Cymdeithas Geidiau'r Sir, 1915 – 1985.
- 1093 Cyfarwyddiadur Masnach Slater's ar gyfer Gogledd a De Cymru. Sir Fynwy, Swydd Gaerloyw.
- 1112 Dyddlyfrau siop-bob-peth o'r 19^{ed} ganrif, gyda nodiadau ar ddar lithoedd y diweddar Parch E Pryce Jones.

Rydym hefyd wedi derbyn nifer fawr o ddogfennau, ffotograffau ac effemera a gasglwyd dros y blynnyddoedd gan Amgueddfa Ceredigion yn y Coliseum, Aberystwyth. Mae'r rhain yn cynnwys lejeri a dyddlyfrau o sawl busnes o fewn y Sir yn y 19^{ed} ganrif, llyfrau llawnion a gasglwyd gan Miss Florrie Hamer a weithiodd yn Nanteos ac oedd â diddordeb brwd mewn hanes lleol, posteri ar werthiant o'r 19^{ed} a'r 20^{ed} ganrif o Wasg Caxton Hall yn Llanbed a Gwasg Cardigan and Teivyside yn Aberteifi. effemera yn ymwnneud â Rhyfel 1914 – 1918, codi'r gofgolofn rhyfel yn Aberystwyth, a nifer o eitemau diddorol a rhyfeddol eraill.

Carwn/Carem danysgrifio i Newyddlen Archifdy Ceredigion am 1999.

Amgaef/Amgaewn siec / archeb bost / archeb arian rhwngwladol am £4.00 yn daladwy i Archifdy Ceredigion.

Carwn/Carem ichi ddanfon y newyddlen i'r cyfeiriad canlynol:

.....
.....

A fyddch mor garedig â danfon eich ffurflen a'ch taliad i ARCHIFDY CEREDIGION, SWYDDFA'R SIR, GLAN-Y-MÔR, ABERYSTWYTH, CEREDIGION, SY23 2DE.
